

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 22/2013 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 1 päivänä lokakuuta 2013 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista ja maaseudun kehittämisen tukemisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 142/2013 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Katriina Pessa ja hallitussihteeri Mika Saari, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö
- yksikön päällikkö Hannu Linjakumpu, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ELY

- erityisasiantuntija Christell Åström, Suomen Kuntaliitto
- yksikön johtaja Markus Lounela, Maaseutuvirasto
- aluekehityspäällikkö Heikki Ojala, Pohjois-Pohjanmaan liitto
- toiminnanjohtaja Johan Åberg, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
- leader-asiamies Heli Walls, Suomen Kylätöimintä ry
- toimitusjohtaja Tuija Muhonen, Kehittämisyhtiö Witas Oy.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- saamelaiskäräjät
- Paliskuntain yhdistys
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maaseudun kehittämisen tukemisesta, jolla kumotaisiin laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista. Uusi laki liittyy Euroopan unionin maatalouspolitiikan uudistukseen vuosiksi 2014—2020. Lain avulla toteutetaan Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston

tuella Manner-Suomen uutta, vuosia 2014—2020 koskevaa maaseudun kehittämisohjelmaa.

Lakia sovellettaisiin maaseudun yritystoiminnan tukemiseen. Pääosin tuettaisiin maaseudulla toimivia mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä. Maataloustuotteiden jalostusta harjoittavat yritykset

voisivat kuitenkin olla myös keskisuuria yrityksiä.

Myös maaseudun hanketoiminnan tukemista jatkettaisiin. Samoin jatkettaisiin maaseudun paikallisen kehittämisen edistämistä paikallisten toimintaryhmien toimintaa tukemalla.

Tuettava toiminta ja toimenpiteet eivät olennaisesti eroaisi voimassa olevasta laista, mutta tukijärjestelmien joustavuutta lisättäisiin yhdistämällä yrityksille myönnettävät tuet yhdeksi yhtenäiseksi maaseudun yritystueksi, jolla voitaisiin tukea yritystoiminnan aloittamista ja investointeja. Tavoitteena olisi paitsi yritystoiminnan lisääminen myös yritysten kehittäminen. Hanketoiminnassa puolestaan voimassa olevan lain kolme erillistä hanketyyppeä yhdistettäisiin yhdeksi kehittämishanketueksi, jolla voitaisiin tukea elinkeinojen edistämistä koskevia ja yleisiä kehittämishankkeita, koulutus- ja tiedonvälityshankkeita sekä yleishyödyllisiä investointeja. Toimintaryhmien koordinoitihankkeita ei enää olisi, mutta toimintaryhmät voisivat toteuttaa paikallista strategiaansa teemahankkeiden avulla. Toimintaryhmille myönnettäisiin edelleen toimintarahaa niiden strategioiden toteuttamisesta aiheutuvia menoja varten samoin kuin uusille maaseudun innovaatioryhmille. Teknisen avun myöntämistä hallinnolle ohjelman toteuttamiseen jatkettaisiin.

Tukijärjestelmien toimeenpanoa uudistettaisiin siten, että siinä siirryttäisiin suurimmaksi osaksi sähköiseen asianhallintaan. Tuen hakijoilla olisi jatkossa mahdollisuus jättää hakemuksensa sähköisesti. Lisäksi tukien maksumennettelyissä otettaisiin käyttöön niin sanotut yksinkertaistetut kustannusmallit.

Tukijärjestelmissä ja ohjelman toteutuksessa otettaisiin huomioon Euroopan unionin rahoituskautta 2014—2020 koskeva uusi EU-lainsäädäntö, uudet valtioneuvoston päätökset ja komission ohjeet.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista, jolla kumottaisiin laki maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista. Laissa säädettäisiin ohjelman valmistelusta, muuttamisesta ja toteuttamisesta sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyistä jäsenvaltion toimenpiteistä. Lailla säädettäisiin myös paikallisten toimintaryhmien ja uusien maaseudun innovaatioryhmien valinnasta. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisiin että Euroopan unionin rahoittamiin ohjelmiin. Laki ei sisällöltään eroaisi olennaisesti voimassa olevasta laista. Tarve lain uusimiseen johtuu pääosin Euroopan unionin lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista.

Euroopan unionin maatalouspolitiikkaa ja maaseudun kehittämistä koskeva uusi lainsäädäntö valmistuu siten, että vuonna 2014 ei vielä täysimääräisesti ole mahdollista toteuttaa uutta maaseutuohjelmaa. Tämän vuoksi vuotta 2014 varten on tarpeen luoda eräitä siirtymäjärjestelyjä. Lisäksi lakiehdotukset edellyttävät eräiden lakien muuttamista viittaussäännöksiä ja vastaavia, lähinnä teknisiä seikkoja koskevien muutosten toteuttamiseksi.

Osa ehdotetuista laeista on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014 ja osa valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana myöhemmin vuonna 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että esityksen tavoitteena on saattaa kansallinen lainsäädäntö ja hallinnointijärjestelmä mahdollisimman tehokkaasti tukemaan seuraavan EU:n maaseuturahaston ohjel-

makauden eli vuosien 2014—2020 Manner-Suomen maaseutuohjelman toteuttamista siltä osin kuin on kysymys maaseudun yritysten ja hanketoiminnan tukemisesta. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että maatalouden rakennetukijärjestelmän toteuttamista voidaan jatkaa voimassa olevin ehdoin vuonna 2014. Sama koskee porota-

louden rakennetukia. Myös yritys- ja hanketuet tulee turvata.

Esityksen mukaisesti valiokunta pitää tärkeänä, että kansallisen lainsäädännön avulla sekä joustavoitetaan tukivarojen käyttöä ja menettelyjä että ohjataan varoja kohteisiin, joiden avulla erityisesti on mahdollista edistää niin uusien yritysten syntymistä maaseudulle kuin vahvistaa jo toimivia yrityksiä. Tavoitteena tulee olla, että tällä tavoin luodaan työpaikkoja ja vähennetään olemassa olevien työpaikkojen poistumista, mikä osaltaan lisää maaseudun elinvoimaisuutta sekä työ- että asuinpaikkana. Esityksen perusteluista käy ilmi, että vuosina 2007–2012 yritystukea on kaikkiaan myönnetty vastaaviin toimenpiteisiin vuosittain noin 50 miljoonaa euroa ja tavoitteena on, että myönnettävissä olevan yritystuen taso säilyy vähintäänkin samana vuosina 2014–2020. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen erityisenä tavoitteena on maataloustuotteiden jalostusalan yritysten kasvu siten, että pienten yritysten määrä kasvaa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että yritystukijärjestelmän saattamiseksi tasapainoiseksi kokonaisuudeksi esitys myös mahdollistaa mikroyrityksiä suurempien eli pienten yritysten tukemisen tarvittaessa EU:n maaseuturahaston varoin. Samaan suuntaan vaikuttaa myös hanketoiminta, jonka avulla voidaan kehittää yleisen elinkeinotoiminnan edellytyksiä ja parantaa maaseutua asuin-, elin- ja toimintaympäristönä. Tällöin tulee tarkastella maaseutua laajasti siten, että myös maaseudun tuottamat arvot julkishyödykkeinä, kuten virkistyskäytössä, ja maaseutu osana ympäristöä otetaan huomioon. Esityksellä myös mahdollistetaan toimintaryhmien työn jatkaminen. Valiokunta pitää tärkeänä, että esityksellä yksinkertaistetaan menettelyjä, jotta toimintaryhmät voivat keskittyä olennaisimpaan tehtäväänsä eli paikallisyhteisönsä aktivointiin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että uudistuksella yleensäkin kevennetään ohjelmien ja tukijärjestelmien hallinnointiin liittyviä menettelyjä ja niistä aiheutuvia kustannuksia siirtymällä sähköiseen asianhallintaan ja ottamalla käyttöön yksinkertaistettuja tukien maksumenettely-

jä. Tämä vähentää henkilöstön tarvetta tukijärjestelmän toimeenpanossa. Esityksen perusteluissa on kuitenkin todettu, että alkuvaiheessa on odotettavissa, että järjestelmien käytön opettelu hidastaa sähköistä asiointia. Lisäksi sähköisen asianhallintajärjestelmän luomisesta aiheutuu alkuvaiheessa lisäkustannuksia. Valiokunta pitää välttämättömänä tuensaajien ja ohjelmien hallinnoinnin kannalta, että EU-ohjelmia ja kansallisia ohjelmia koskevat kansalliset säännökset yksinkertaistetaan ja yhtenäistetään. Tämä koskee myös EU-lainsäädännön edellyttämää jäsenvaltion toimielinten tehtävien järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä.

Esityksessä ehdotetaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annettavassa laissa säädettäväksi maaseudun yritysten tukemisesta, maaseudun hanketoiminnasta sekä paikallisten toimintaryhmien Leader-toimintatapaan kuuluvasta tukemisesta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettuun lakiin sisältyy vain yksi tukijärjestelmä yrityksille, maaseutuyrityksen yritystuki. Tukea voitaisiin myöntää pienille yrityksille sekä lisäksi maataloustuotteiden jalostukseen keskisuurille yrityksille. Keskeisiä yritystuella tuettavia toimenpiteitä ovat muun muassa toiminnan aloittaminen ja investoinnit. Yritystoiminnan alkuvaiheessa voitaisiin myöntää aloitustukea, jonka saamiseksi edellytettäisiin yrityksen rekisteröintiä ja liiketoimintasuunnitelmaa. Investointitukea perinteiseen aineellisen ja aineettoman omaisuuden hankintaan ehdotetaan myönnettäväksi vain jo toimivalle yritykselle. Tavoitteena on yritystoiminnan laajentaminen tai kehittäminen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että esityksen mukaan maatalouden harjoittamista tuetaan, kun toimintaa laajennetaan maatalouden ulkopuolelle. Muita maaseutuyrityksiä ehdotetaan tuettaviksi, jos ne ovat mikroyrityksiä tai enintään pieniä yrityksiä. Yrityksiä, jotka harjoittavat maataloustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä, voitaisiin kuitenkin tietyissä tilanteissa tukea silloinkin, kun ne ovat suurempia kuin pienet yritykset, mutta kuitenkin enintään keskisuuria. Tällöin yrityksen koon arvioinnissa noudatettaisiin komission suositusta pk-yrityksen määrit-

mästä. Valiokunta kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että kuluvalle ohjelmakaudellaan Manner-Suomen maaseutuohjelmasta ei ole rahoitettu suuria yrityksiä. Investoinnit säilyisivät edelleen merkittävässä asemassa tukikohteina.

Valiokunta toteaa, että hanketoimintaa esityksessä ehdotetaan tuettavaksi yhdellä yleisellä kehittämishanketuella, jonka avulla voisi tukea alueen ja sen asukkaiden ja muiden toimijoiden yleistä hyvinvointia, maaseudun elinvoimaisuutta, yleistä elinkeinojen kehittämistä sekä yleishyödyllisiä investointeja. Lisäksi ehdotuksen mukaan toimintaryhmille voidaan myöntää tukea teemahankkeisiin siten, että hanke muodostuu erillisistä toimenpiteistä, joita paikalliset tahot valitun teeman mukaisesti toteuttavat, mutta tuen hakijana on pelkästään toimintaryhmä. Toimintaryhmä myös vastaisi tuen myöntäjään nähden hankkeesta. Toisaalta toimintaryhmän ehdotetaan vastaavan myös siitä, että hanketoteuttajat saavat maksun tekemistään toimenpiteistä.

Edellä esitetystä on käynyt ilmi, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi joiltakin osin myös tuen hallinnointijärjestelmää, mikä mahdollistaa hakemuksen tekemisen myös sähköisesti. Lisäksi ehdotetaan, että paperilomakkeelle laaditun hakemuksen voi vastaisuudessa jättää muullekin kuin toimivaltaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, jolloin hakemus tulee vireille sen saavuttua mille tahansa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Lisäksi hakemus tulee vireille, kun se jätetään toimintaryhmälle. Sama koskee myös tuen maksuhakemuksia toimintaryhmiä lukuun ottamatta.

Valiokunta toteaa, että esityksen mukaan tuki voidaan myöntää joko siten, että tuetun toimenpiteen kustannukset korvataan tuen saajalle tämän osoitettua kustannuksen syntyneen ja esitettyä siitä kirjanpitositteet sekä muut asiakirjat toteutetusta toimenpiteestä tai käyttäen hyväksi mahdollisuutta maksaa tuki kertakorvauksena, kiinteänä tukiosuutena tai vakiokustannusmenettelyä noudattaen. Riittää, että tuen saaja luotettavasti osoittaa toteuttaneensa toimenpiteet, joihin tuki on päätöksen mukaan myönnetty. Kiinteää tukiosuutta käytettäessä kirjanpitosit-

teet tulee kuitenkin esittää kustannuksista, joihin perustuen kiinteä tukiosuus muista kustannuksista lasketaan.

Erityiskysymyksiä

Toimenpiteiden aloittaminen

Maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista ehdotetun lain 14 §:stä käy ilmi, että tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että tuen kohteena olevaa toimintaa ei ole aloitettu ennen kuin tukihakemus on tullut vireille. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että aloitusta koskeva rajoite on alun perin perustunut ns. yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen luonnokseen, jossa asetettiin huomattavan tiukat aloittamista koskevat edellytykset. Sanamuotoa uusissa luonnoksissa on sen jälkeen lievennetty, ja on todennäköistä, ettei kaikkia alkuperäisen luonnoksen mukaisia edellytyksiä enää tule sisällyttämään lopullisiin säännöksiin.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on pidetty todennäköisenä, että valtiontukisäännöissä ei tulla säätämään ns. alustavasta päätöksestä, jonka nojalla voisi aloittaa toimenpiteen ennen lopullista päätöstä. Viimeisimpien luonnosten valossa näyttää siltä, että pk-yrityksille voidaan myöntää tukia jo hakemuksen vireilletulon jälkeen. Siten maininta alustavasta päätöksestä uudessa laissa vaikuttaisi tarpeettomalta. Jos siitä kuitenkin tullaan jossakin muodossa EU:n säännöksissä säätämään, säännökset siitä on otettava kansallisiin säännöksiin, mikäli alustavien päätösten nojalla haluttaisiin sallia toiminnan aloittaminen tilanteissa, joissa muuten edellytettäisiin tukihakemuksen lopullista ratkaisua ennen aloittamista. Valiokunta katsoo, että tästä tulee tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta tulee jäljempänä pykäläkohtaisissa muutosehdotuksissa ehdottamaan 14 §:n muuttamista siten, että tässä esitetty tulee otetuksi huomioon.

Maakunnan yhteistyöryhmä

Valiokunta toteaa, että maaseutuohjelmien hallinnointia koskevan lakiehdotuksen 5 §:n mukaan alueellisen maaseudun kehittämissuunni-

telman laatimisesta vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentissa edellytetään, että maaseutuohjelma valmistellaan alueellisten suunnitelmien pohjalta ja että valmistelussa tulee kuulla asianomaisia tahoja. Sen vuoksi alueilla tulee joustavasti ratkaista, miten maakunnan yhteistyöryhmä osallistuu maakunnan alueella toteutettavien eri ohjelmien ja suunnitelmien yhteensovittamiseen. Myös esityksen perusteluista käy ilmi, että alueellisessa yhteistyössä tulee hakea mahdollisimman laajaa toimintakenttää ja ottaa huomioon maakunnan liittojen näkemykset.

Sivutoimisen yrittäjyyden tukeminen

Valiokunta toteaa, että lain 18 §:n 3 momentin mukaan tuettavan toiminnan on yksin tai yhdessä hakijan harjoittaman alkutuotannon tai muun yritystoiminnan kanssa annettava pääasiallinen toimeentulo ainakin yhdelle yrityksessä toimivalle yrittäjälle tai työntekijälle.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu yhden henkilön vähimmäistyöllistämistä koskevan tukiedellytyksen osalta, että seuraavan kauden maaseutuohjelman toimeenpanossa on erityisesti tarkoituksena edistää sellaista yritystoimintaa, jolla tavoitellaan vakaiden ja pysyvien yritysten säilymistä ja syntymistä maaseudulle siten, että niiden työllistävyys on laajempaa kuin pelkästään yhden henkilön osa-aikaisen yrityksen. Esityksessä ei suljeta pois yksinyrittäjien tukemista, jos tällä tavoin voidaan työllistää henkilö kokoaikaisesti. Lisäksi esitykseen sisältyy mahdollisuus aloittaa yritystoiminta maatalouden, muun alkutuotannon tai muun yritystoiminnan ohella niin, että ainakin yksi yrittäjä tai työntekijä saa toimeentulonsa tällaisesta yrityksestä. Sen sijaan esityksessä ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena lakiehdotuksen mukaisen tuen myöntämistä palkkatyössä toimivalle henkilölle taikka henkilölle, jonka toimeentulo suurelta osin perustuu työttömyysturvaan tai muuhun etuusjärjestelmään. Tältä osin on tuotu esiin, että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lainsäädännön perusteella on edelleen mahdollista saada ns. starttirahaa aloit-

tavaan yritystoimintaan siten, että sillä korvataan yrittäjän alkuvaiheen toimeentulokustannuksia sinä aikana, jona yritystoiminta ei vielä riitä tuomaan koko toimeentuloa.

Selvityksessä on myös tuotu esiin, että tukea myönnettäessä etusijalle asetetaan sellaiset tuen myöntöedellytykset täyttävät yritykset, joiden toteuttamilla toimilla on vaikuttavuutta. Ohjelman toteuttamisessa edellytetäänkin tehtäväksi tuettavien toimenpiteiden valintaa. Valinnassa on muun ohella otettava huomioon käytettävissä olevat varat. Varoilla odotetaan saavutettavan nykyistä enemmän vaikuttavuutta.

Maksuhakemus ja maksu

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on korostettu sitä, että niin kauan kuin EU:n asetusten nojalla annettavia komission asetuksia ei ole, ei myöskään ole täsmällistä tietoa siitä, kuinka usein maksuhakemus on jätettävä. Näiden asetusten valmistelun yhteydessä on esiintynyt säännösluonnoksia, jotka edellyttäisivät maksuhakemuksen tekemistä kerran vuodessa. Joka tapauksessa tarkoituksena on, että ohjelmaa toteutetaan etupainotteisesti, jolloin voidaan varmistua siitä, että kaikki ohjelmasta sidotut varat saadaan myös maksettua EU:n osarahoittamina. Tuen saajilla on joka tapauksessa enimmillään neljä vuotta aikaa toteuttaa hanketta. Siten ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena, että vasta neljän vuoden kuluttua haetaan koko tuki maksuun kerralla. Tällöin on vaarana, että ohjelman ollessa loppumassa osa hankkeesta joudutaan maksamaan kokonaan kansallisin varoin. Valiokunnalle on lisäksi korostettu sitä, että toisaalta varojen täysimääräisen käytön ja toisaalta oikean ajoittumisen kannalta on tärkeää, että myönnettyjä tukia maksetaan suhteellisen tasaisesti ja mieluummin etupainotteisesti siten, että kaikki Suomelle osoitetut varat tulevat myönnettyiksi ja maksetuiksi.

Valiokunta viittaa myös tukijärjestelmistä hallinnolle aiheutuviin kustannuksiin ja toteaa, että saadun selvityksen mukaan yhden maksuhakemuksen käsittely kuluvalle kaudella on maksanut keskimäärin 400 euroa. Vaikka sähköinen menettely ja yksinkertaistetut kustannukset hel-

pottavatkin tukikäsittelyä, ei ole tarkoituksenmukaista, että siitä saatava hyöty ja kustannussäästöt hallinnolle menetetään lisäämällä käsiteltävien hakemusten määrää.

Muita kysymyksiä

Valiokunta toteaa, että voimassa olevassa lainsäädännössä tuen vähimmäismäärä yrityksille on käynnistys- ja investointitukea myönnettäessä 1 000 euroa ja kehittämistukea myönnettäessä 500 euroa sekä hanketukea myönnettäessä 5 000 euroa. Maaseudun kehittämisen tukemista koskevan lakiehdotuksen 22 §:ssä ja 27 §:n 4 momentissa on ehdotettu, että tuen vähimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella, ja perusteluissa on mainittu, että tarkoitus on nostaa vähimmäisrajoja. Valiokunta kiinnittää tältä osin huomiota selvitykseen, jossa on arvioitu eri tukien hallinnollisia kustannuksia kokonaisuudessaan. Keskimäärin tuen myöntämisestä koskevan päätöksen hallinnolle aiheuttamat kustannukset ovat noin 1 600 euroa ja maksupäätöksen kustannukset maksuerältä edellä todetut noin 400 euroa. Tähän tulevat lisäksi vielä seurannan ja valvonnan kustannukset. Keskimäärin yhdestä tuesta aiheutuu kustannuksia yleensä vähintään 2 000 euroa koko tukihakemuksen käsittelyn ajalta.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta toteaa, että niukkenevin resurssein pienten tukien käsittely on entistä haastavampaa. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että pienten tukien aikaansaama hyöty suhteessa tällaisten tukien kustannuksiin on usein huomattava. Hallinnon onkin aikaisempaa enemmän kehitettävä toimintaansa. Tehokkaalla ja ripeällä hallinnoinnilla tulee saada suurin mahdollinen hyöty käytettävissä olevista varoista. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että hallinnon prosesseja kevennetään ja sujuvoitetaan. Tässä todetun huomioon ottamiseksi valiokunta tulee jäljempänä täsmentämään maaseudun kehittämisen tukemista koskevan lakiehdotuksen 18 §:n 3 momenttia.

Lopuksi

Valiokunta toteaa, että maaseutuohjelmien hallinnointia koskevan lain 20 §:ssä on ehdotettu säädettäväksi mahdollisuudesta valittaa toimintaryhmien ja maaseudun innovaatioryhmien valintaa koskevasta maa- ja metsätalousministeriön päätöksestä suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Esityksessä ei ole kuitenkaan perusteltu, miksi muutoksenhaku esitetään ohjattavaksi korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että edellä on kyse tilanteesta, jossa tarkoitus on yhdellä hallintopäätöksellä valita useita yhdistyksiä ohjelmaa toteuttaviksi ja toimintansa ohjelman varoilla rahoittaviksi paikalliseksi toimintaryhmiksi (nykyisin 55 toimintaryhmää) ja/tai maaseudun innovaatioryhmiksi. Ohjelman sujuvan toimeenpanon turvaamiseksi on perusteltua, että muutoksenhaku voi tapahtua yksinomaan laillisuusperusteella. Vaikka hallinto-oikeuden päätöksestä jatkovalituksen tekeminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa ennen lupahakemuksen ja, jos lupa myönnetään, ennen valituksen käsittelyä, toimintaryhmiä ei voitaisi valita, koska ministeriöillä on oltava myös varat valittavien ryhmien toimintaan. Tämä vaikuttaisi ohjelmaryhmien käynnistymiseen. Näillä perusteilla valiokunta katsoo, että valitusten ohjaaminen suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen on päätösten luonteen vuoksi perusteltua.

Valiokunta toteaa, että esityksen lakiehdotukseen sisältyy viittauksia EU:n lainsäädäntöön, jota ei ole vielä hyväksytty. Kyseiset viittaukset ovat eräiltä osin puuttellisia tai virheellisiä siten, että ne mahdollisesti muuttuvat tai täsmenntyvät esityksen käsittelyn kuluessa. Valiokunta huomioi mahdollisuuksien mukaan jäljempänä EU:n lainsäädännöstä aiheutuvat muutokset teknisinä korjauksina.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista

3 §. Määritelmät. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän 5 kohdan muuttamista teknisenä korjauksena.

11 §. Hallintoviranomainen. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista teknisenä korjauksena.

12 §. Maksajavirasto. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista teknisenä korjauksena.

14 §. Seurantakomitea. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista teknisenä korjauksena.

15 §. Maaseutuverkosto. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista teknisenä korjauksena.

16 §. Paikallinen toimintaryhmä. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin muuttamista teknisenä korjauksena.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

maaseudun kehittämisohjelmien hallinnoinnista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:
(1—4 kohdat kuten HE)

2. Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta

14 §. Tuettavan toimenpiteen aloittaminen ja luvan esittäminen. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista mietinnön yleisperusteluista ilmenevin perusteluin.

18 §. Yritystuen saajaa koskevat edellytykset. Edellä yleisperusteluissa esitetyn perusteiden valiokunta ehdottaa 3 momentin täsmentämistä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että 3.—14. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna ja

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 14 § ja 18 § muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

5) paikallisella toimintaryhmällä yleisasetuksen 32 artiklassa tarkoitettua paikalliseen maaseudun kehittämiseen osallistuvista tahoista koostuvaa yhteisöä, jonka maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt.

2 luku

Ohjelmatyö

4—7 §
(Kuten HE)

3 luku

Viranomaiset ja muut toimielimet

8—10 §
(Kuten HE)

11 §

Hallintoviranomainen

Maa- ja metsätalousministeriö toimii maaseutuasetuksen 66 artiklassa tarkoitettuna hallintoviranomaisena. Hallintoviranomainen vastaa ohjelman hallinnoinnista hoitaen ne tehtävät, jotka hallintoviranomaiselle on Euroopan unionin lainsäädännössä tai tässä laissa osoitettu.

12 §

Maksajavirasto

Maa- ja metsätalousministeriö nimeää yleisasetuksen (poist.) mukaisesti hallinnonalansa viranomaisen toimimaan horisontaalasetuksen 7 artiklassa tarkoitettuna maksajavirastona. Maksajavirasto vastaa sille Euroopan unionin lainsäädännössä osoitettujen tehtävien hoitamisesta moitteettoman varainhoidon periaatteita noudattaen. Maksajavirasto ohjaa ja valvoo välittäviä toimielimiä niiden hoitaessa maksajaviraston vastuulle kuuluvia tehtäviä.

13 §
(Kuten HE)

14 §

Seurantakomitea

Yleisasetuksen 47 artiklassa tarkoitetun seurantakomitean kokoonpanosta, jäsenistä ja tehtävistä säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä. Valtioneuvosto asettaa seurantakomitean ja päättää sen tarkemmasta kokoonpanosta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää seurantakomitean jäsenen nimittämisestä eronneen tilalle.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

15 §

Maaseutuverkosto

Maaseutuasetuksen 54 artiklassa tarkoitettuja tehtäviä hoitaa mainitussa artiklassa tarkoitettu maaseutuverkosto. Maaseutuverkoston toiminnasta vastaavasta tahosta ja toiminnan ohjauksesta sekä toimintasuunnitelmien ja -kertomusten sisällöstä ja hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Paikallinen toimintaryhmä

Paikallinen toimintaryhmä vastaa yleisasetuksen 34 artiklassa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta ja osallistuu maaseutuasetuksen 42 artiklassa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseen sen mukaan kuin siitä erikseen lailla säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 luku

Erinäiset säännökset

17—20 §
(Kuten HE)

21 §
(Kuten HE)

2.

Laki

maaseudun kehittämisen tukemisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

2 luku

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

14 §

Tuettavan toimenpiteen aloittaminen ja luvan esittäminen

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, ettei tuen kohteena olevaa toimintaa ole aloitettu, ennen kuin tukihakemus on tullut vireille. (Poist.) *Euroopan unionin valtiontukea koskevaa lainsäädäntöä tai maaseudun kehittämisohjelmaan otettua määräystä toiminnan aloittamisesta vasta tukihakemukseen annetun päätöksen jälkeen on kuitenkin noudatettava.*

(2 ja 3 mom. (Poist.)

(4 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset *Euroopan unionin lainsä-*

dännön rajoissa toimenpiteen aloittamisesta ennen tukihakemuksen vireilletuloa (poist.), luvan esittämisestä ja siitä, milloin toiminta katsotaan aloitetuksi eri toimenpiteiden osalta, sekä ennen hakemuksen vireilletuloa tukikelpoisista yleiskustannuksista.

18 §

Yritystuen saajaa koskevat edellytykset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tuettavan toiminnan on annettava pääasiallinen toimeentulo ainakin yhdelle yrityksessä toimivalle yrittäjälle tai työntekijälle. Pääasiallinen toimineentulo voi muodostua myös hakijan harjoittamasta alkutuotannosta ja sen yhteydessä harjoittamasta yhden tai useamman muun tuotannonalan yritystoiminnasta.

(4 ja 5 mom. kuten HE)

MmVM 22/2013 vp — HE 142/2013 vp

Helsingissä 10 päivänä joulukuu 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Timo V. Korhonen /kesk
vpj.	Lauri Heikkilä /ps	Pirkko Mattila /ps
jäs.	Thomas Blomqvist /r	Jari Myllykoski /vas
	Markku Eestilä /kok	Janne Sankelo /kok
	Satu Haapanen /vihr	Arto Satonen /kok (osittain)
	Lasse Hautala /kesk	Tytti Tuppurainen /sd
	Reijo Hongisto /ps (osittain)	vjäs. Eeva-Johanna Eloranta /sd (osittain)
	Anne Kalmari /kesk	Eero Suutari /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.

VASTALAUSE

Perustelut

Pykälän 17 mukaan muita kuin maataloutta harjoittavia yrityksiä voitaisiin tukea, jos ne ovat mikroyrityksiä tai enintään pieniä yrityksiä. Sen sijaan yrityksiä, jotka harjoittavat maataloustuotteiden jalostusta ja kaupan pitämistä, voitaisiin joissain tilanteissa tukea silloinkin, kun ne ovat suurempia kuin pienet yritykset, mutta kuitenkin enintään keskisuuria, noudattaen yrityskoon arvioinnissa komission suositusta.

Tuen ulottamisella mikroyrityksistä myös maaseudun pienyrityksiin on merkittävä vaikutus myös kehittämishankkeiden vaikuttavuuteen. Useamman yrityksen yhteisissä ns. yleisissä elinkeinojen kehittämishankkeissa mikroyrityksiä suurempien, mutta kuitenkin edelleen pienten, maaseudun veturiyritysten mukaan saaminen hankkeisiin on ratkaisevan tärkeää onnistuneiden ja tuloksellisten kehittämishankkeiden toteuttamiseksi.

Pykälässä 18 hallitus ehdottaa kiristettäväksi tuen saajaa koskevia edellytyksiä siten, että osaaikaiset yrittäjät eivät pääsisi tuen piiriin. Hanketoimijoiden kokemuksen mukaan tämä on merkittävä heikennys. Vaatimus pääasiallisesta toimeentulosta tulee poistaa lakiehdotuksesta kokonaan tai määritellä uudelleen esim. asetuksessa vaadittavalla prosenttiosuudella kokonaisansioista. Maaseudulla sivutoiminen yrittäjyys on erityisesti kuluvan vuoden aikana lisääntynyt huomattavasti.

Maaseudulla alkavalle yrittäjälle tie päätoimiseksi yrittäjäksi on keskimäärin pidempi kuin kaupunkiseuduilla. Palveluiden turvaamisessa ja uudelleen järjestämisessä tarvitaan joustavia, yrittäjyyteen kannustavia tukitoimia. Jokainen työpaikka ja jokainen uusi tai säilytetty palvelu on ensiarvoisen tärkeää maaseudulla. Erityisesti Leader-toiminnassa tulee sallia myös sivutoimisen yrittäjyyden tukeminen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 17 §:n 1 momentti ja 18 §:n 3 momentti muutettuina seuraavasti (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

3 luku

Maaseudun yritystuen myöntämisen edellytykset

17 §

Yritystuen saaja

Maaseudun yritystukea, jäljempänä *yritystuki*, voidaan myöntää avustuksena:

(1 ja 2 kohta kuten MmVM)

3) keskisuurelle yritykselle maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen *sekä maaseudun muuhun yritystoimintaan komission suositusten mukaisesti.*

(2 ja 3 mom. kuten MmVM)

18 §

Yritystuen saajaa koskevat edellytykset

(1 ja 2 mom. kuten MmVM)

Tuettavalla yritystoiminnalla on oltava toimeentulon kannalta olennaista merkitystä ainakin yhdelle yrityksessä toimivalle yrittäjälle tai työntekijälle.

(4 ja 5 mom. kuten MmVM)

MmVM 22/2013 vp — HE 142/2013 vp

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 2013

Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk
Timo V. Korhonen /kesk
Jari Leppä /kesk

Lauri Heikkilä /ps
Reijo Hongisto /ps
Pirkko Mattila /ps